

Stosowanie środków dopingujących w świadomości osób amatorsko uprawiających sport – doniesienie wstępne

Use of drugs in the awareness of amateur athletes – a preliminary report

ANNA RÓJ, ALEKSANDRA WILCZYŃSKA, KAMIL POTOCZNY

Katedra Towaroznawstwa i Zarządzania Jakością, Wydział Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa, Akademia Morska w Gdyni

Wprowadzenie. Praca obejmuje aspekty związane ze stosowaniem dopingu farmakologicznego w grupie sportowców-amatorów uprawiających sporty siłowe. Chęć osiągnięcia szybkich, pożądanych efektów, związanych z intensywnym treningiem siłowym jest motywacją do przyjmowania niedozwolonych farmaceutyków. Nieumiejętne stosowanie silnych leków może prowadzić do zagrożenia związanego z utratą zdrowia a nawet życia.

Cel. Ocena wiedzy i zachowań osób amatorsko uprawiających sporty siłowe, względem substancji dopingujących.

Materiał i metody. Badania ankietowe metodą wywiadu bezpośredniego przeprowadzono w grupie 50 mężczyzn w wieku 20-34 lat, posiadających wykształcenie średnie i wyższe, o stażu treningowym do 5 i powyżej 5 lat.

Wyniki. Wyniki badań wskazują na powszechne stosowanie dopingu farmakologicznego w grupie sportowców amatorów. Celem dopingu była głównie poprawa wyglądu, zwiększenie masy mięśniowej i siły.

Wnioski. Najpopularniejsze przyjmowane farmaceutyki to: Testosteron prolongatum i Clomid. Najczęstsze negatywne objawy, występujące u badanych mężczyzn, związane ze stosowaniem dopingu, to: obniżenie popędu seksualnego i podwyższone ciśnienie tętnicze. Doping farmaceutyczny jest popularnym sposobem na uzyskanie oczekiwanych rezultatów treningów w grupie osób amatorsko uprawiających sporty siłowe. Wiek i staż treningowy mają wpływ na stosowanie dopingu.

Słowa kluczowe: substancje dopingujące, doping farmakologiczny

Introduction. The work deals with the aspects of pharmacological doping in a group of amateur athletes of power sports. The desire to achieve immediate, desired effects, associated with intense weight training is the motivation for the intake of illegal pharmaceuticals. Improper use of strong drugs can create health and life hazards.

Aim. To assess the knowledge and behaviors of amateur athletes of power sports on the doping substances.

Material & methods. A survey was carried out in a group of 50 men aged 20-34 years, with secondary or higher education, training for five and over five years.

Results & conclusions. The results indicated the widespread use of pharmacological doping among amateur athletes. The purpose of doping was mainly to improve appearance, increase muscle mass and body strength. Testosterone and Clomid prolongatum were the pharmaceuticals most frequently used. The most common adverse symptoms, occurring in male subjects related to the use of doping were: reduction in sex drive and elevated blood pressure. On the basis of the study it can be concluded that the pharmaceutical doping is a popular way to achieve the desired training results in a group of amateur athletes of power sports. Age and training experience have an impact on the use of doping.

Key words: doping agents, pharmacological doping

© Hygeia Public Health 2013, 48(3): 337-339

www.h-ph.pl

Nadesłano: 19.06.2013

Zakwalifikowano do druku: 18.07.2013

Adres do korespondencji / Address for correspondence

dr Anna Rój

Katedra Towaroznawstwa i Zarządzania Jakością, Wydział

Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa, Akademia Morska

ul. Morska 81-87, 81-225 Gdynia

tel. 58 6901629, fax 58 6901576, e-mail: a.roj@wpit.am.gdynia.pl

Wprowadzenie

Przy okazji ujawniania stosowania dopingu przez czołowych sportowców, ożywają dyskusje o powszechności takich praktyk. Istnieją przesłanki, by sądzić, że znaczna grupa sportowców zawodowych, których wartość w rywalizacji i dochody zależą od osiąganych wyników, posiłkuje się niedozwolonymi metodami, w celu poprawienia wydolności organizmu. Odkąd po raz pierwszy zastosowano testy antidopingowe w roku 1968, na każdej olimpiadzie na dopingu przyłapuje się od kilku do kilkunastu sportowców [1, 2].

Wspomaganie wyników sportowych substancjami nielegalnymi dotyczy nie tylko zawodowców, ale również amatorów. Miliony młodych ludzi na świecie, którzy dopiero zaczynają swoją przygodę ze sportem, sięgają po niedozwolone środki, będąc przekonanymi, iż jest to najłatwiejsza i najszybsza droga do osiągnięcia wymierzonego celu. Na arenach międzynarodowych: siłacze, lekkoatleci, kolarze czy pływacy, poddawani są rygorystycznym kontrolom antidopingowym. Niestety, amatorzy startujący na niższych szczeblach, czy ludzie traktujący sport jako hobby, nie podlegają takim rygorom. Zazwyczaj nie posiadają fachowej wiedzy

w aspekcie wspomagania organizmu i konsekwencji z tym związanych. Fakt ten stanowi ogromny problem, ze względu na nieograniczone możliwości młodych adeptów sportu, w eksperymentowaniu coraz to innymi substancjami na własnym organizmie, co niesie za sobą poważne i nieodwracalne skutki, związane z zagrożeniem zdrowia a nawet życia [3].

Cel pracy

Poznanie wiedzy i zachowań osób amatorsko uprawiających sporty siłowe, względem substancji dopingujących.

Materiał i metody

Badanie ankietowe przeprowadzono w ośrodkach sportowych znajdujących się na terenie miasta Gdyni. W badaniu wzięło udział 50 mężczyzn. Dobór respondentów był celowy – wybrano osoby, co do których istniały podejrzenia, iż stosują różne formy dopingowania. Charakterystyka socjodemograficzna obejmowała: wiek, poziom wykształcenia i okres stażu treningowego. Największą grupę ankietowanych stanowili młodzi mężczyźni o stażu treningowym powyżej 5 lat (72%), w tym prawie połowa to osoby w wieku 26-29 lat i wykształceniu średnim.

Wyniki i omówienie

Wszyscy badani 50 (100%) deklarowali znajomość pojęcia doping farmakologiczny, 64% ankietowanych znało doping fizjologiczny i 44% pojęcie doping genetyczny. Tak duży odsetek znajomości dopingowania farmakologicznego może wskazywać na fakt, że jest to najpopularniejsza forma stosowania dopingowania w grupie osób amatorsko uprawiających sport. Ten rodzaj wspomagania wyników sportowych jest najbardziej rozpowszechniony i łatwiej dostępny dla amatorów niż pozostałe formy dopingowania. Odnotowano wyższą świadomość odnośnie znajomości rodzajów dopingowania w grupie, o dłuższym stażu treningowym.

Wszyscy ankietowani przyznali się do stosowania dopingowania farmakologicznego, z czego aż 70% respondentów stosowało tę formę wspomagania przez okres dłuższy niż 6 miesięcy, 12% od 3-6 miesięcy i 18% poniżej 3 miesięcy.

Respondenci poproszeni zostali o nadanie wartości cechom, jakich oczekują od środków dopingujących w skali 10 stopniowej. Najwięcej punktów, bo aż 479, otrzymała odpowiedź „poprawa wyglądu”. Podobne wyniki uzyskali Pietruszewski i Lewicki, według których młodzież stosuje doping głównie w celu poprawy sylwetki [3, 4]. Na drugim miejscu ankietowani wskazali „zwiększenie masy mięśniowej” – 428 punktów. Znaczącą wartością okazało się również zwiększenie siły – 364 punkty – oraz zmniejszenie tkanki tłuszczowej – 276 punktów.

Wysoki wynik zwiększenia siły wskazuje na „męską chęć” rywalizacji i współzawodnictwa. Wytrzymałość i zwiększenie wydolności organizmu były korzyściami niżej wartościowanymi przez respondentów. Przedział wiekowy oraz długość stażu treningowego nie wykazały znaczącego wpływu na nadawanie wartości poszczególnym cechom. Oczekiwane korzyści, jakich powinny dostarczać środki dopingujące, wyrażone w % jako stosunek oddanych głosów, na daną cechę do sumy wszystkich oddanych głosów zawarto w tabeli I.

Tabela I. Oczekiwane korzyści wynikające z dopingowania, w opinii respondentów
Table I. Expected benefits of doping in opinions of respondents

Oczekiwane korzyści /Expected benefits	udział % /Percentage
zwiększenie siły /increase of strength	20
zwiększenie wytrzymałości /increase of endurance	11
zwiększenie wydolności organizmu /increase of body efficiency	6
zwiększenie masy mięśniowej /increase of muscle mass	23
zmniejszenie tkanki tłuszczowej /reduction of body fat	15
poprawa wyglądu /better appearance	25

Na 50 badanych mężczyzn, 100% potwierdziło, iż zna skutki uboczne stosowania środków dopingujących. Prezentowany wynik świadczy o dostatecznej świadomości ankietowanych, bez względu na ich wykształcenie oraz wiek, czy staż treningowy. Z badań przeprowadzonych przez Pietruszewskiego i Lewickiego wynika również, iż młodzież zdaje sobie sprawę z ryzyka dla zdrowia związanego ze stosowaniem dopingowania [3, 4].

Najczęściej wskazywanymi przez respondentów, objawami ubocznym dopingowania były: obniżenie popędu seksualnego (78%), podwyższone ciśnienie (60%) oraz ginekomastia (38%). Żaden z respondentów nie zaprzestał brania środków dopingujących po zaobserwowaniu u siebie niepokojących objawów.

Na pytanie: czy możliwe jest uzyskanie oczekiwanych efektów treningu bez stosowania dopingowania, wszyscy respondenci odpowiedzieli przecząco. Mężczyźni zapytani o dietę, w okresie wspomagania farmaceutykami, potwierdzili jej potrzebę, jednak tylko niewiele ponad połowa – 27 osób (54%) deklaruje przestrzeganie rygorów diety. Głównym źródłem wiedzy badanych mężczyzn na temat dopingowania są znajomi (90%) oraz źródła internetowe (60%). Podobne wyniki uzyskali Pietrusiński i Lewicki [3, 4]. Tylko 10% respondentów wskazuje na lekarza jako źródło informacji na temat dopingowania. Na 50 badanych mężczyzn, 100% nabywa środki dopingujące od znajomych, a 70% z nich kupuje środki dopingujące także za pośrednictwem internetu. Żaden z respondentów nie zaopatruje się w aptekach. Wyniki badania, świadczą o dobrze prosperującym nielegalnym handlu środkami dopingującymi, wśród ludzi amatorsko uprawiających sport.

W tabeli II zawarto zestawienie stosowanych środków dopingujących wśród badanych mężczyzn, w podziale na staż treningowy i wiek ankietowanych. Respondenci oddali łącznie 262 głosów na wymienione środki dopingujące. Oznacza to, iż każdy z nich stosował średnio 5 różnych farmaceutyków.

Tabela II. Zestawienie stosowanych środków dopingujących wśród badanych mężczyzn w podziale na staż treningowy i wiek ankietowanych
Table II. Summary of drug use among male respondents divided by training experience and age

Środek /specimen	Staż /practice	Wiek /age			Suma końcowa /Sumary
		20-25	26-29	30-34	
Clomid	poniżej 5 lat	5	7		12
	powyżej 5 lat		21	15	36
Clomid Suma		5	28	15	48 (96%)
Deca-durabolin	poniżej 5 lat	2	4		6
	powyżej 5 lat		10	13	23
Deca-durabolin Suma		2	14	13	29 (58%)
Metanabol	poniżej 5 lat	6	3		9
	powyżej 5 lat		19	15	34
Metanabol Suma		6	22	15	43 (86%)
Nolvadex	poniżej 5 lat	1	0		1
	powyżej 5 lat		7	11	18
Nolvadex Suma		1	7	11	19 (38%)
Omnadren	poniżej 5 lat	1	0		1
	powyżej 5 lat		8	14	22
Omnadren Suma		1	8	14	23 (46%)
Testosteron prolon-gatum	poniżej 5 lat	7	7		14
	powyżej 5 lat		21	15	36
Testosteron prolon-gatum Suma		7	28	15	50 (100%)
Trenbolon	poniżej 5 lat	0	3		3
	powyżej 5 lat		7	12	19
Trenbolon Suma		0	10	12	22 (44%)
Winstrol	poniżej 5 lat	2	3		5
	powyżej 5 lat		9	14	23
Winstrol Suma		2	12	14	28 (56%)
Suma końcowa					262

Najbardziej popularnym farmaceutykiem, wskazanym przez mężczyzn był Testosteron i Clomid. Stosowało go odpowiednio 100% i 98% ankietowanych. Tak wysoki wynik stosowania Testosteronu wynika z faktu, iż środek ten stanowi podstawę kuracji sterydowej. Wśród respondentów stosowało go

36 osób trenujących powyżej 5 lat i 14 trenujących poniżej 5 lat. Clomid stosowało 36 osób ze stażem treningowym powyżej 5 lat i 12 osób ze stażem poniżej 5 lat. Popularność stosowania w podziale na wiek kształtowała się podobnie jak dla Testosteronu. Metanabol stosowały 43 osoby. Jest on uznawany za jeden z najtańszych oraz najbardziej skutecznych w działaniu środków. Omnadren stosowały 23 osoby, z czego 14 z nich jest ze stażem treningowym dłuższym niż 5 lat, oraz znajdujących się w 3 grupie wiekowej. Wynika to zaprzestania produkcji tego środka kilka lat temu. Młodszy respondenci nie mieli okazji zakupu tego farmaceutyku. Tak mały odsetek stosujących trenbolon bierze się z małej popularności oraz ogromnej szkodliwości tego środka. Stosowali go mężczyźni ze stażem treningowym dłuższym niż 5 lat oraz przede wszystkim w trzeciej grupie wiekowej. Clomid oraz Nolvadex są środkami „odblokowującymi” stosowanymi po kuracjach sterydowych. Większe spożycie tego pierwszego wynika z jego popularności oraz niższej ceny i stosunkowo łatwej dostępności. 100% badanych mężczyzn wie o potrzebie stosowania środków „odblokowujących” po zakończonym cyklu sterydowym, przy czym 98% deklaruje ich stosowanie.

Wnioski

1. Doping farmaceutyczny jest popularnym sposobem na uzyskanie oczekiwanych rezultatów treningów w grupie osób amatorsko uprawiających sporty siłowe.
2. Mężczyźni stosujący doping deklarowali wiedzę na temat negatywnych skutków stosowania niedozwolonych farmaceutyków, doświadczyli osobiście efektów ubocznych, ale nie rezygnowali z tego powodu z dalszego wspomagania. Wynika to z przeświadczenia, iż bez dopingu nie ma możliwości osiągnięcia oczekiwanych rezultatów treningu.
3. Wiek i długość stażu treningowego mają wpływ na stosowanie dopingu, co powiązane jest przypuszczalnie z pozycją w zamkniętej grupie sportowców, wiedzą na temat farmaceutyków i możliwością ich pozyskania, ze źródeł nielegalnych.

Piśmiennictwo / References

1. Catlin DH, Fitch KD, Ljungqvist A. Medicine and science in the fight against doping in sport. *J Int Med* 2008, 264: 99-114.
2. 86 olimpijczyków na doping od 1968 roku. *Sport.pl* (22.04.2013).
3. Pietruszewski M, Lewicki R. Doping jako zagrożenie zdrowia młodzieży uprawiającej sporty siłowe. *Probl Narkom Biul PTZN* 2003, 3.
4. Pietruszewski M, Lewicki R. Zagrożenie zjawiskiem doping w środowisku uczniów szkoły podstawowej klas V-VIII. *Med Sport* 2000, 16(7): 33-36.